ombudsmäns uppgifter m. m. i enlighet med vad konstitutionsutskottet anfört i sitt betänkande 1972:19. Utredningen i fråga har numera tillsatts.

Utredningen om den kommunala demokratin

Utredningen tillkallades 1970 med uppgift att göra en översyn av den kommunala demokratin. Enligt direktiven för utredningen (1971 års riksdagsberättelse C 20) skall översynen bl. a. omfatta frågor om den kommunala självstyrelsens lokala förankring och förbättring av informationen till allmänheten om den kommunala verksamheten. Utredningen är oförhindrad att ta upp även andra frågor av väsentlig betydelse för formerna för medborgarinflytandet över den kommunala verksamheten än sådana som berörts i direktiven.

Utskottet

I motionen föreslås att en särskild justitieombudsman inrättas för att bistå allmänheten i rättsfrågor på det kommunala området. Enligt gällande regler har riksdagens ombudsmän ganska vittgående tillsynsbefogenheter i fråga om kommunal verksamhet. Nyligen har riksdagen tillsatt en utredning med uppgift att överväga frågor beträffande ombudsmännens uppgifter m. m. Denna utredning torde inom ramen för sitt uppdrag vara oförhindrad att pröva huruvida behov föreligger att inrätta en särskild riksdagens ombudsman för kommunala frågor. Även den för ett par år sedan tillsatta utredningen om den kommunala demokratin kan få anledning att behandla frågor om den enskildes rättsskydd gentemot kommunerna.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet inte påkallat att föreslå någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen utan hemställer

att riksdagen avslår motionen 1972:292.

Stockholm den 28 november 1972

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Nelander (fp), Hernelius (m), fru Thunvall (s), herrar Boo (c), Pettersson i Örebro (c), Andersson, Sten, i Stockholm (s), Svensson i Eskilstuna (s), Bergqvist (s), Fiskesjö (c), Karlsson i Malung (s), Norrby i Åkersberga (fp), Schött (m), Wictorsson (s) och Olsson i Edane (s).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1928 S Stockholm 1972

Nr 52

Konstitutionsutskottets betänkande i anledning av motion om inrättande av en kommunal JO, m. m.

Motionen

I detta betänkande behandlas motionen 1972:292 av herrar Ringaby och Turesson (båda m). Med hänvisning till de ständigt utvidgade befogenheterna på det kommunala området och den enskildes små möjligheter att hävda sin rätt gentemot kommunerna föreslår motionärerna att en kommunal justitieombudsman inrättas med uppgift att bistå allmänheten i rättsfrågor.

Hemställan avser: "att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tilläggsdirektiv till utredningen om den kommunala demokratin med de krav som i motionen anförts".

Riksdagens ombudsmän

Det ankommer på riksdagens ombudsmän att utöva tillsyn över alla statliga och kommunala befattningshavare som är underkastade fullständigt ämbetsansvar. Detta innebär, att ombudsmännens tillsyn beträffande kommunerna omfattar alla ledamöter i kommunala nämnder, styrelser och liknande organ samt förtroendemän med speciella uppgifter, t. ex. kommunens revisorer. Tillsynen gäller även kommunala tjänstemän med självständiga arbetsuppgifter. Utanför tillsynsområdet faller däremot kommunens fullmäktige, vilket sammanhänger med att dessa endast har s. k. partiellt ämbetsansvar.

Enligt den av riksdagen fastställda instruktionen för ombudsmännen skall ombudsman vid tillsyn över kommunal verksamhet beakta de särskilda betingelser under vilka den kommunala självstyrelsen arbetar. Ingripande bör sålunda inte göras på sådant sätt, att den kommunala verksamheten onödigt hämmas.

Ombudsmännens tillsyn på det kommunala området har hittills främst gällt nämnder för specialreglerad förvaltning såsom byggnads-, social-, barnavårds- och nykterhetsnämnder. Mera sällan har ingripande gjorts mot kommunala organ vilkas verksamhet ligger utanför den specialreglerade förvaltningen.

Beträffande ombudsmännens tillsynskompetens på det kommunala området m. m. kan i detta sammanhang hänvisas till betänkandet 1967:1 av sammansatt konstitutions- och första lagutskott som avgavs i samband med den genomgripande reform av ombudsmannaämbetena som genomfördes 1967 (jfr prop. 1967:32).

Riksdagen beslöt den 27 april 1972 att uppdra åt talmanskonferensen att tillsätta en utredning med uppgift att överväga frågor om riksdagens